

Helemaal stoppen met fossiele brandstoffen: hoe haalbaar is dat?

9 tips voor bedrijven

In samenwerking met

Stap voor stap verduurzamen

De overheid neemt steeds meer maatregelen om het gebruik van gas en elektriciteit verder terug te dringen. Welke gevolgen heeft dit voor bedrijven?

Om met het 'goede' nieuws te beginnen: het is vooralsnog onmogelijk fossiele brandstoffen per direct volledig te verbieden. Stel dat alle bedrijven in Nederland morgen massaal besluiten te stoppen met fossiele brandstoffen, dan hebben we een groot probleem. Er zijn namelijk niet genoeg alternatieven voorhanden om aan de enorme vraag te voldoen. Er worden weliswaar miljarden geïnvesteerd door Nederlandse energiemaatschappijen in de energietransitie en het opwekken van duurzame energie, maar het is nog niet voldoende om heel Nederland te voorzien van groene energie. Daar is meer tijd voor nodig.

Gefaseerd

Is dat erg? Nee. De overheid stelt immers ook niet dat iedereen binnen een jaar het roer volledig moet omgooien. Kijk alleen al naar 'ons' gas. 28 maart 2018 kondigde Minister Wiebes van Economische Zaken en Klimaat aan dat de gaskraan in Groningen helemaal wordt dichtgedraaid. Betekent dit dat we vanaf 2019 geen Nederlands gas meer krijgen? Nee, ook de overheid snapt dat er tijd nodig is om alternatieven te regelen. En dus is de belofte dat ze uiterlijk in 2030 stoppen met de gaswinning bij Slochteren.

'Je hoeft niet binnen een jaar het roer volledig om te gooien'

'Klanten, investeerders en werknemers zullen je bedrijf nog positiever beoordelen'

Klimaatakkoord

Het historische besluit bevestigt wel de koers die in Nederland is ingezet. Het is er één die moet leiden tot een maatschappij waarin fossiele brandstoffen ruimte hebben gemaakt voor natuurlijke energiebronnen. Uit wind, water en zon bijvoorbeeld. Ruim twee maanden na die geruchtmakende persconferentie presenteerde Ed Nijpels de contouren van het Klimaatakkoord, het Nederlandse antwoord op het internationale Klimaatverdrag van Parijs. Milieuorganisaties, overheden en het bedrijfsleven onderstrepen daarmee hun ambities: 49 procent minder uitstoot van broeikasgassen in 2030 ten opzichte van 1990. Nog eens twintig jaar later moet dat zijn opgelopen tot 95 procent.

Voordelen

Werk aan de winkel dus. Je bedrijf verduurzamen levert overigens meer op dan alleen een goede voorbereiding op de toekomst. Zo zullen klanten, investeerders en werknemers je bedrijf nog positiever beoordelen. Gevolg: je draait meer omzet én trekt makkelijker talent aan. Daarnaast zit je eerste rang voor wat betreft het adopteren van nieuwe producten en duurzame verdienmodellen van de toekomst. En dan zijn er nog de kosten die je bespaart door te verduurzamen. Benieuwd met welke duurzaamheidsmaatregelen je nu al kunt beginnen? Deze whitepaper helpt je op weg.

Interessante feiten en cijfers

Wat zijn fossiele brandstoffen eigenlijk? Hoeveel voorraad is er nog? En is het überhaupt mogelijk om volledig over te stappen op duurzame energie?

» Wat zijn fossiele brandstoffen?

Het zijn de overblijfselen van dieren en planten die honderden miljoenen jaren geleden leefden en daarna zijn geconserveerd in steenlagen. Aardgas, aardolie en steenkool gelden als belangrijkste fossiele brandstoffen. Ze zijn samen verantwoordelijk voor ongeveer twee derde van de uitstoot van broeikasgassen in de wereld.

» Verwarming aan

Aardgas is in ons land de meest gebruikte brandstof. We gebruiken het om elektriciteit op te wekken, huizen en bedrijven te verwarmen en als grondstof voor de petrochemische industrie.

» Fossiele brandstoffen op

Niemand die het helemaal zeker weet, maar naar verwachting zijn de makkelijk te bereiken voorraden aardolie en aardgas over ongeveer 50 tot 60 jaar uitgeput. De voorraden die dieper in de grond zitten zijn nog iets langer beschikbaar.

» Wist je dat...

- ... aardolie vooral wordt gebruikt als brandstof en als grondstof voor kunststoffen?
- ... ruim de helft van de aardolievoorraden onder de grond zit in het Midden-Oosten?
- ... Nederland 8 procent van de eigen behoefte zelf produceert?
- ... onze aardolie vooral afkomstig is uit de bodem van de Noordzee?
- ... de wereldwijde aardolievelden naar verwachting binnen 50 tot 60 jaar zijn uitgeput?

» 90

procent

Zoveel van de wereldwijde energie wordt nu nog gewonnen uit fossiele brandstoffen.

9 keer verduurzamen

Er zijn tal van manieren om het gebruik van fossiele brandstoffen in je bedrijf terug te dringen. Soms laaghangend fruit, een andere keer met serieuze investeringen. Wat al die maatregelen met elkaar gemeen hebben? Dat ze uiteindelijk geld opleveren en het milieu sparen. Deze tips helpen je op weg.

#01 Een CO₂-scan

Hoeveel CO₂ stoot je bedrijf nu eigenlijk uit? Begin je route naar een fossiele brandstofvrije onderneming met een scan waarmee je erachter komt wat de CO₂-voetafruk is. Op internet zijn hiervoor diverse tools te vinden. Door het energie- en brandstofverbruik in kaart te brengen, creëer je inzicht en bewustwording en zie je snel waar de grootste bespaarmogelijkheden liggen.

#02 Recyclen helpt

Thuis zijn veel Nederlanders het gewend om afval te scheiden, dus waarom ook niet gewoon op kantoor of in de fabriek? Het maken van nieuwe verpakkingen kost meer fossiele brandstoffen dan het recyclen van materialen. Zet daarom op diverse plekken bakken neer voor papier, glas, plastic, gft en restafval.

#03 LED lampen

Wist je dat een groot deel van de elektriciteit in Nederland nog steeds wordt opgewekt door kolencentrales? Probeer daar zo zuinig mogelijk mee om te gaan. Neem bijvoorbeeld eens de verlichting in het bedrijfspand onder de loep en

>> Energiezuinige maatregelen

Neemt jullie bedrijf meer dan 50.000 kWh of 25.000 m³ gas af? Dan ben je bij wet verplicht om energiebesparende maatregelen te nemen die een terugverdientijd hebben van maximaal vijf jaar. Het gaat bijvoorbeeld om duurzame verlichting, isolatie of een zuinige verwarmingsketel. Meer informatie hierover vind je op de website van de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland.

‘Door het verbruik in kaart te brengen creëer je inzicht en bewustwording’

kies voor het energiezuinige alternatief. Zo verbruiken LED lampen maar liefst 75 procent minder stroom dan een halogeenlamp. En hoewel de LED lamp duurder is in aanschaf, ben je door het lage energieverbruik en de langere levensduur uiteindelijk goedkoper uit. Een duurzame aanschaf dus, die ook nog eens goed is voor de portemonnee.

#04 Bewegingssensoren

Nóg een oplossing die we tot het laaghangende fruit mogen rekenen: minder licht gebruiken. Installeer *timers* en bewegingssensoren in ruimtes waar medewerkers niet vaak komen. Zoals een magazijn, vergaderkamer of opslagruimte. Zo voorkom je dat lampen onnodig lang blijven branden. De besparing varieert van 10 tot 80 procent op het elektriciteitsverbruik voor verlichting, afhankelijk van het gebruik uiteraard. Gemiddeld genomen verdien je deze investering in vijf jaar terug.

#05 Zonne-energie

Veel bedrijven in Nederland zijn geen grootverbruikers als het om stroom en gas gaat en betalen daarom relatief veel energiebelasting. En dat wordt nog meer, want per

‘Het zelf opwekken van energie wordt zo al snel interessant’

1 januari 2019 stijgt de energiebelasting voor aardgas met 3 cent per m³. De belasting op elektriciteit daalt daarentegen wel, maar met minder dan een cent per kWh. Het zelf opwekken van energie wordt zo al snel interessant. Bijvoorbeeld door zonnepanelen op het dak te plaatsen. De overheid heeft voor bedrijven die hierin investeren een apart potje gereserveerd: de subsidie Stimulering Duurzame Energieproductie.

Daarnaast is er de Energie Investeringsaftrek. Deze geldt voor investeringen in zonnepanelen voor bedrijven met een aansluiting tot 3x80A. Bedrijven die meer stroom verbruiken komen in aanmerking voor de Stimuleringsregeling Duurzame Energie, een uitgebreid pakket aan subsidies die vijftien jaar lang gelden. Je mag dit soort investeringen bovendien in vijf jaar afschrijven, waarvan verplicht 20 procent in het eerste jaar.

Zonnepanelen zijn de afgelopen jaren flink in prijs gedaald en verwacht wordt dat deze trend nog wel een poosje aanhoudt. Gemiddeld genomen kun je stellen dat de terugverdientijd tussen de zes en tien jaar bungelt.

#06 Groene stroom

Is jullie bedrijfspand nou niet geschikt voor zonnepanelen? Kies dan in ieder geval voor een groene energieleverancier, oftewel eentje die 100 procent groene stroom levert. Deze stroom wordt opgewekt in de natuur in bijvoorbeeld zonne- of windparken. Hier komen dus geen fossiele bronnen aan te pas.

#07 Wagenpark vergroenen

Naast het bedrijfspand verbruikt ook het wagenpark nog veel fossiele brandstoffen. Onderzoek of je de (lease-)auto's kunt vervangen voor elektrische auto's. Misschien niet allemaal tegelijk, maar iedere auto die ingeruild kan worden voor een duurzaam exemplaar is er één. Zeker nu steeds meer grote automerken nieuwe elektrische boliden met een actieradius van 400 kilometer en meer presenteren, wordt elektrisch rijden steeds aantrekkelijker. Toegegeven, de aanschafprijs ligt gemiddeld genomen nog altijd iets hoger. Maar daar tegenover staan lagere brandstofkosten. Met elektrisch ben je tussen de 50 en 70 procent goedkoper uit dan met benzine of diesel. Tot 2021 hoef je voor volledig elektrische wagens bovendien geen aanschafbelasting of wegenbelasting te betalen.

Stimuleer ook medewerkers die met eigen vervoer komen om duurzamer te rijden. Dat begint uiteraard met het installeren van voldoende laadpalen voor de deur van je bedrijfspand. Daarnaast kun je een elektrische fiets of scooter ter beschikking stellen voor de zakelijke afspraken in de buurt. En door tot slot thuiswerken te promoten, neemt het aantal gereden kilometers vanzelf af.

#08 Isolatie

Met een goed geïsoleerd bedrijfspand verminder je niet alleen het warmteverlies, je verhoogt zo bovendien het werkcomfort. Nieuwe wetgeving verplicht bedrijven om vanaf 2023 in een kantoor te werken met minimaal energielabel C. Het isoleren van leidingen in ruimtes waar eigenlijk geen warmte nodig is,

‘Naast het bedrijfspand geldt de weg als plek waar de meeste winst gemaakt kan worden’

blijkt in de praktijk een investering die al snel rendabel wordt. De isolatie kost weinig en je bespaart jaarlijks ongeveer drie m³ gas per geïsoleerde meter. Een *quick win* dus.

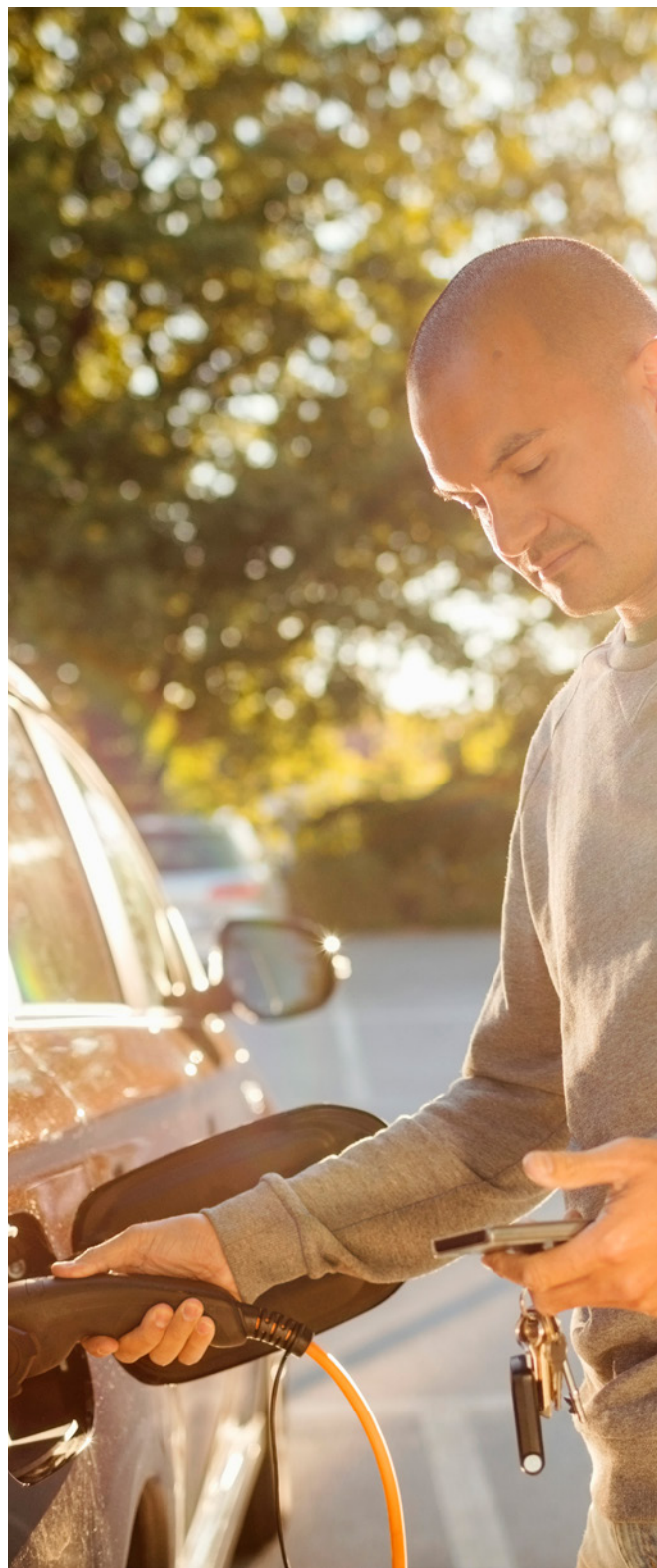
Een andere manier om de warmte beter binnen de vier muren van het bedrijf te houden is met hoogrendementsglas. Enkel glas vervangen voor HR++ levert een gemiddelde tussenwoning al een besparing op van 250 euro per jaar.

Een andere, heel praktische, maatregel is het bevestigen van deurdrangers. Bij tocht levert dit al snel een besparing op van 10 procent. Winkeliers kunnen bijvoorbeeld voor een tochtsluis of draaideur kiezen. Hiermee besparen ze in de winter al gauw tot 40 procent op de stookkosten.

#09 Warmtepomp

Bespaar verder door gebruik te maken van een warmtepomp. Dit systeem trekt energie uit de lucht en verwarmt die door een proces van verdampen en condenseren. Ook aan warmtepompen hangen verschillende prijskaartjes. Een compleet systeem heb je voor 5.000 (hybride) tot 20.000 euro (*all-electric*). Een hybridesysteem ligt – zeker bij bestaande bouw - dan ook het meest voor de hand. Let wel; een warmtepomp is alleen interessant wanneer je pand goed geïsoleerd is (zie tip 8). Is dat niet het geval? Dan ligt de terugverdientijd boven de twintig jaar. Is er naast een goede isolatie ook nog lagetemperatuurverwarming (een efficiënte manier om je pand gelijkmatiger te verwarmen) aanwezig? Dan is een terugverdientijd van tien jaar zeker haalbaar.

‘Stimuleer ook medewerkers die met eigen vervoer komen om duurzamer te rijden’

Ondernemen zonder fossiele brandstoffen

Van fossiel naar duurzaam is niet van vandaag op morgen geregeld. Maar met de juiste *mindset* is veel mogelijk.

Er zijn voorbeelden uit het verleden die laten zien dat een transitie snel kan gaan. Zo nam de Canadese provincie Ontario in elf jaar afscheid van steenkool. En in Indonesië stapte de bevolking binnen drie jaar over van fornuizen op kerosine naar fornuizen op LPG. Met dank aan regels van de overheid en de inzet van het bedrijfsleven.

Wat dit soort successen met elkaar gemeen hebben? Ze beginnen met ambitie. Zo wil Noorwegen al vanaf 2025 geen enkele benzine- of dieselauto meer op de weg zien. In Frankrijk en Engeland is voorgesteld om vanaf 2040 alleen nog maar elektrische voertuigen toe te staan.

Tegelijkertijd weten we ook dat het niet haalbaar is om alle bedrijven in Nederland op korte termijn volledig de overstap te laten maken op duurzame energie. Er zijn immers niet genoeg alternatieven voorhanden om aan de enorme vraag te voldoen.

Betrek medewerkers

Deze whitepaper helpt je wel een klein stapje in de groene richting. Bedrijven die nu willen doorpakken, doen er goed aan deskundig advies in te winnen. Het bannen van fossiele brandstoffen is in de meeste gevallen nu eenmaal maatwerk.

Nog één laatste tip: vergeet in het hele proces de menselijke factor niet. Wanneer je als bedrijf de ambitie hebt om fossiele brandstoffen terug te dringen, kun je niet zonder hulp van medewerkers zelf. Besparen zit 'm namelijk ook in gedrag. De lichten uitdoen. Geen airco laten draaien als het raam openstaat. Rustig optrekken met de auto. Stekkers uit de computer als het vrijdagmiddag is. Het zijn weliswaar kleine beetjes, maar alle beetjes helpen.

COLOFON

Dit is een uitgave van MT MediaGroep BV in opdracht van ENGIE Nederland Retail.

Redactie

John van Schagen, redactie Management Team.

Copyright ©

Niets uit deze uitgave mag worden overgenomen en/of op enigerlei wijze worden gereproduceerd zonder toestemming van MT MediaGroep BV en ENGIE.

Over ENGIE

ENGIE helpt u om duurzamer te ondernemen. Met 100% groene stroom, advies en slimme (technische) oplossingen. Wij weten namelijk welke uitdagingen u heeft en hebben de oplossingen paraat. Direct profiteren van onze scherpe tarieven of benieuwd welke oplossingen bij u passen? Ga naar engie-energie.nl/zakelijk of bel onze Ondernemersdesk via 088 444 66 50. Wij helpen u graag!

Januari 2019